

3. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 №2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19>
4. Караман О. Л. (2019). Вразливі категорії населення як об'єкт соціальної роботи в громаді / О. Л. Караман, Я. І. Юрків // *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки*. № 6 (329), жовтень. Ч. 1. С. 5–15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2019_6(1)_3).
5. Олексюк Н. С. (2014). Роль соціальної взаємодії школи та сім'ї у процесі соціалізації дитини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. № 1. С. 75–80. http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2014_1_15.
6. Олексюк Н.С. (2014). Соціалізація дітей з особливими потребами у сім'ях та побудова внутрісімейних стосунків. *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Педагогіка*. С. 119–125.
7. Олексюк Н.С. (2019). Соціальна підтримка батьків дітей з особливими потребами як актуальна проблема. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб.наук.пр. Том 2. Випуск 2 (10)*. Мукачево: Вид-во МДУ. С. 63–66. URL: <http://library.tnpu.edu.ua/index.php/naukometriia/naukovtsi-tnpu/317-alfavitnyi-filtr/o/3301-oleksiuk-nataliia-stepanivna>
8. Олійник, Г. (2020). Особливості соціалізації дітей з особливими потребами у сучасному українському суспільстві. *Social Work and Education*. Vol. 7, No. 2. Ternopil-Aberdeen, 2020. pp. 178–185. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.2.3>
9. Сопко Р.І. (2014). Типологія потреб клієнтів соціальної роботи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. Вип. 31. С.172–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_31_64
10. Слозанська Г. (2017). Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в об'єднаній територіальній громаді. *Молодь і ринок*. № 2. С. 68–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_2_16.

Володимир Савка,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Правове регулювання соціального захисту учасників бойових дій полягає у встановленні та реалізації правових норм, які гарантують соціальну підтримку та захист військовослужбовців, що брали участь у бойових діях та членів їхніх сімей. Це включає забезпечення пільг, допомог, пенсійного

забезпечення, соціального страхування, охорони здоров'я, а також житлового, матеріального та медичного забезпечення.

Законодавство України передбачає систему соціальних гарантій, які закріплені в нормативно-правових актах, законах і кодексах, що забезпечують правове підґрунтя для соціального захисту та підтримки учасників бойових дій.

Загальна мета правового регулювання полягає в тому, щоб забезпечити необхідні соціальні стандарти, створити умови для реабілітації, інтеграції в суспільство, а також підтримати гідний рівень життя осіб що брали участь у бойових діях та членів їхніх родин.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правові основи соціального захисту учасників бойових дій в Україні забезпечують реалізацію правових гарантій та соціальну підтримку військовослужбовцям, ветеранам та іншим особам, які брали участь у військових конфліктах.

Нормативно-правові основи соціального захисту учасників бойових дій включають законодавчі акти, постанови уряду, закони та кодекси, укази президента та міжнародні документи. При цьому основні положення, що регулюють соціальний захист учасників бойових дій, можна виділити в кілька основних блоків:

- Конституція України, зокрема стаття 46 гарантує право громадян на соціальний захист, включаючи право на забезпечення у випадках повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника та інших передбачених законом випадках, що є загальною нормою, на основі якої гуртуються всі закони про соціальний захист;

- Закони України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та «Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та їх соціальний захист» є основоположними у сфері правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій, так як визначає категорії осіб, які мають право на пільги, та гарантує: матеріальну допомогу; медичне обслуговування; забезпечення житлом; пільги на оплату комунальних послуг; соціальну реабілітацію та підтримку;

- Закон України «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей», передбачає соціальний захист військовослужбовців, які зазнали поранень або втратили працездатність під час бойових дій, а також надання допомоги їхнім родинам;

- Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» – передбачає соціальні виплати у випадку нещасних випадків, хвороб або втрати працездатності;

- Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» – встановлює мінімальні соціальні стандарти у сфері соціальної допомоги та послуг.

- Кодекс законів про працю України – визначає трудові гарантії, включаючи збереження робочих місць та спеціальні умови праці для учасників бойових дій;

- Податковий кодекс України – надає пільги з оподаткування для учасників бойових дій та їхніх сімей.
- постанова Кабінету Міністрів України №280 від 2014 року уточнює окремі процедури надання статусу учасника бойових дій для тих, хто брав участь у військових операціях на Донбасі, включаючи добровольчі формування; постанови щодо соціальної адаптації та професійної реабілітації встановлюють порядок соціальної адаптації, навчання, перекваліфікації учасників бойових дій, а також порядок надання їм соціальних пільг;
- Укази Президента України, що стосуються додаткових соціальних гарантій для учасників бойових дій, наприклад, програми реабілітації, лікування або забезпечення житлом ветеранів;
- міжнародні акти Женевської конвенції, захищають права учасників збройних конфліктів, включаючи військовополонених і поранених;
- резолюції ООН та інші міжнародні угоди, визначають принципи захисту прав військовослужбовців, особливо в умовах міжнародних конфліктів;
- територіальні програми соціального захисту, на регіональному рівні діють як програми підтримки учасників бойових дій, які можуть передбачати додаткові пільги та допомогу в адаптації до цивільного життя;
- пенсійне забезпечення, зокрема ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби», надає можливість реалізації права на підвищені пенсії за вислугу років, а також на додаткові виплати у випадку інвалідності, спричиненої участю в бойових діях [1; 2; 3; 4].

Разом з тим, необхідно зазначити, що положення щодо соціального захисту військовослужбовців та їхніх сімей конкретизуються у таких законодавчих актах України, зокрема: «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Основами законодавства України про охорону здоров'я, Кодексом законів про працю України, Податковим, Житловим і Земельним кодексами України. У цих нормативних актах встановлюються загальні принципи соціального захисту військовослужбовців та їхніх родин, включаючи гарантії щодо робочого часу, заробітної плати, грошового і матеріального забезпечення, медичних і санаторних послуг, житлових умов, пільг і допомог, а також пенсійного забезпечення [1; 2; 3; 4].

Ці закони забезпечують комплексну правову базу для соціального захисту учасників бойових дій, а в свою чергу Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників АТО відповідає за координацію заходів щодо соціального захисту ветеранів, надає консультації та підтримку, а також розробляє нові нормативні акти в цій сфері.

Висновки. Нормативно-правова база України спрямована на всебічний захист прав та інтересів учасників бойових дій, забезпечуючи їм необхідну соціальну підтримку, відновлення здоров'я та соціальну адаптацію після повернення до цивільного життя. Однак, через активні бойові дії, ці норми постійно доповнюються та вдосконалюються, щоб відповідати актуальним потребам учасників конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. URL: <https://legal100.org.ua/wpcontent/uploads/2022/08/2022-Bilakniga.pdf>. (дата звернення: 28.09.2024).

2. Законом України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 19.10.2024).

3. Урядовий портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zapustyv-stratehichnyi-proekt-perekhodu-vid-viiskovoi-sluzhby-do-tsyvilnoho-zhyttia>. (дата звернення: 25.10.2024).

4. Обґрунтування програми підвищення кваліфікації «Соціальна робота з військовослужбовцями та військово-соціальна робота» в контексті цілей сталого розвитку. Ірина Трубавіна, Михайло Медвідь, Анджей М. Цвер, Людмила Петришин та Галина Мешко. Second International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters. E3S Web of Conferences, Volume 280. 2021. URL: [https://www.e3s-conferences.org/component/solr/?task=results#!sort=relevance&rows=10&f=display_author_s%3A"Ludmyla%20Petryshyn](https://www.e3s-conferences.org/component/solr/?task=results#!sort=relevance&rows=10&f=display_author_s%3A) (дата звернення: 28.09.2024).

Ольга Сорока,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Софія Підлужна,

*здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

АДИКТИВНА ПОВЕДІНКА МОЛОДІ

ЯК АКТУАЛЬНА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ментальне та фізичне здоров'я молоді є точним барометром соціально-економічного розвитку країни. Одними з